

I. N. J.
DISSERTATIO
DE
JUVENTUTE
IN
RELIGIONE
CHRISTIANA
CONTRA OPINIONEM
ROUSSEAUIANAM
INSTITUENDA,

QUAM,

*Ex mandato Reverendissimi Dn. DOCT. EPISC. & PRO-
CANCELLARII, nec non Summe Vener. Consist. Ecclesiast.
Cons. Ampl. Fac. Phil. in Regia Acad. Aboëns.*

Publico Examini subjiciunt

AUCTOR
FRIDERICUS COLLIN,

Phil. Mag. & Colleg. Schol. Cath. Ab.

ET RESPONDENS

ISAACUS NORDBERG,

Nylandus.

IN AUDIT. MAJOR. Die XXVII Maji An. MDCCLXXV.

Horis ante meridiem confuetis.

ABOÆ Typis JOH. CHRISTOPH. FRENCKELL.

à
MONSIEUR
CHARLES
FRIDERIC
FREDENHEIM,

SECRETAIRE du ROI dans Les affaires Et-
rangeres.

MONSIEUR,

Le veritable zele, que Vous avés toujours marqué
pour nôtre Religion, joint la grace, dont Vous
m' avés honoré pendant plusieurs années, me don-
nent l' hardiesse de Vous dedier cette dissertâtion.
Je Vous supplie très humblement, Monsieur, de l'
agréer comme une preuve de la gloire & du re-
spect, avec lequel j' ai l' honneur d' être

MONSIEUR,

*Votre très humble &
très obeissant serviteur*

FRIDERIC COLLIN.

§. I.

Rectam juventutis institutionem inter præcipua referendam esse fulcra, quibus felicitas humana innitur, rem rite pensitantem in dubium vocaturum puto neminem; nam res adeo clara est, ut sua ferme radiat luce. Informatio enim rite instituta, hominem reddit eruditum, virtutibus ornatum, aptumque ad gloriam Benignissimi Creatoris illustrandam & suam aliorumque perfectionem pro virili promovendam. Absque ea vita mortalium nihil aliud foret, quam maxima miseria, ferina conditio & mors potius, quam vita censenda. Intellexerunt omnium temporum sapientissimi, intellexerunt quoque magni Civitatum Moderatores, tam publicam, quam privatam salutem ex hoc pendere momento. Hunc ergo in finem præclara exstant Eruditorum & de genere humano optime meritorum præcepta; multa quoque occurrunt instituta publica, & magni sumtus facti sunt, quibus si exitus responderet, felicissima ubique mortalium vivendi conditio foret. Sed, quod dolendum! multi, quibus propositum, educationis receptæ naves emendare, eosdem augent potius, quam imminuunt. Quid? quod inter Christianos etiam dentur illi, qui perversas, immo impias non modo fovent ipsi opiniones hac de re, sed illas publicis etiam evulgant scriptis. Horum in numerum referendus ROUSSAU, qui librum hoc titulo edidit: *Emile, ou de l'education* (a). Contigit autem huic auctori, quod illis non raro accidere solet, qui se ipsos acutum videre putant, ut in meridiana etiam luce cæcutiant. Multa enim ejus circa educationem

liberorum instituta præter rationem sunt proposita. Quod ne gratis adseruisse videamur, unico tantum exemplo contra auctoris hujus argutias ostendemus, teneros & juveniles animos veræ Religionis sensu imbuendos esse.

(a) Librum hunc in linguam Germanicam transtulit anonymus quidam, notisque nonnullis castigavit, quibus gravissimos ejus detexit errores, ne simplices a seductore seducerentur in re tanti momenti. Prodiit hic liber in lucem An. MDCCLXII. tali inscriptione: *Gern JOHANN JACOB ROUSSEAU'S Bürger's zu Genf Némil, oder von der Erziehung aus den Französischen überſetzt, und mit einigen anmerkungen versehen.*

§ II.

Quanta Religionis, præcipue Christianæ sit præstantia, ipsa ejus indoles probe expensa satis ostendit. Hæc cognitionem nostram de Deo & rebus divinis naturalem, mancā ac debilem supplet, viamque monstrat optimam perveniendi ad veram felicitatem & præsentis & futuræ vitæ. Hunc quoque in finem virtutem serio inculcat, propositis ejus genuinis motivis norma & obligatione, atque ita nos in bono exercendo confirmat. Ostendit etiam, quale pretium rebus caducis & æternis statuendum sit, nosque certissimos facit de perenni harum possessione. Porro, purissimas excitat fovetque voluptates, quæ nunquam in tædium aut dolorem ut mundanæ degenerant. Animum nobis addit perferendi adversitates, simulque erudit, quomodo nos in secunda fortuna prudenter geramus. Hæc solatium parit suavissimum in vita ac morte, conscientiamque tranquillat. Firmissimum quoque est omnis societatis vinculum, quo Imperantes ac parentes intra officiorum gyrum contineantur (a). Hæc Civitatem reddit felicem, & contra hostium insultus potentem. Hæc intestinas discordias & seditiones reprimat, amorem Patriæ inflammat, obedientiam

tiam legibus efficit & fidem ac concordiam mutuam alit atque auget. Ubi igitur hæc viget, ibi boni mores virescunt, & salus publica ac privata firmo semper statalo. Hæc & plura alia Religionis Christianæ commoda, qui rite perpenderit, is vel me tacente deprehendet, illam dignissimam omnino esse, quæ singulis inculcetur hominibus, cujuscunque demum fuerint ætatis, sexus & conditionis.

(a). Confr. PUFENDORFII diss. de Systematibus Civitatum §. VII & diss. de veræ Politicæ Concordia cum Religione Christiana, ubi ostendit Lutheranam utiliore esse Civitati, reliquis Christianæ Religionis Sectis, utpote Pontificia, Calviniana & Fanatica,

§. III.

Quo ergo contra ROUSSEAU probemus Religionis & maxime Christianæ principia, teneræ instillanda esse ætati, provocamus primo ad hanc regulam, omni exceptione majorem: *a teneris advescere maxime necessarium est*. Veritatem ejus agnovere sapientiores etiam pagani. Legatur modo aureus Plutarchi Cheronensis libellus περὶ παιδῶν ἀγωγῆς. Ratio hujus axiomatis residet in ipsa hominis natura. Hæc enim tenerrima sua ætate, ceræ haud dissimilis, mollis & flexibilis est, cui variaz ideæ facillime imprimuntur, quæ mox altas agunt radices, difficulter postea extirpandas. Si ergo Religionis principia tener imbiberit animus, firmissime eidem inhærebunt, egregiosque progignent effectus subsequenti tempore. Alit neglecta Religionis cura, necesse est, ut impietati sensim advescat corrupta natura, falsa pro veris apprehendendo, quæ ægerrime deinde avelluntur. Recte enim HORATIUS canit: *Quo semel est imbuta, recens servabit odorem testæ diu.* (a).

(a) Epist. Lib. Prim. Ep. 11.

§. IV.

Maxime erroneam de natura hominis fovet ROUSSEAU opinionem, cui suam superstruit hypothesin de Religione pueris teneræ ætatis non instillanda. Putat enim naturam per se esse bonam, & sic proclivem ad virtutem quamlibet exercendam, modo indolem suam liberis liceret sequi, & informatione non corrumpentur, naturali propensione repugnante. Optimam enim magistram existimat esse naturam. Hinc somniat, nulla vitiorum semina esse ingenita animis illorum, nec per se talia oriri, verum ea originem debere institutioni, qua sola ignorantia, credulitas & præjudicia, verbo: vitia quævis teneris ingeruntur animis (a). Fatemur, pro dolor! prava educatione pueriles animos corrumpi, minime tamen hanc unicam esse scaturiginem vitiorum contendimus, sed primas partes naturæ hominis corruptæ attribuimus. Hæc enim sibi relicta nunquam bona appetit vel facit, sed cum MEDEA *videt meliora probatque, at deteriora sequitur*. HORATIUS igitur notanter fateatur: *Vitiis nemo sine nascitur, optimus ille, qui minimis urgetur* (b). Infantes a prima ætate, & prius quidem, quam aliorum exempla imitari didicerunt, corruptos esse, ostendit ipsa vitiositas naturæ, quam semper variis produnt modis. Præterea nec habitum peccandi tam facile sibi contraherent, nisi natura prolives essent ad mala patrandæ. Exulat itaque naturalis illa bonitas, quam tantopere commendat ROUSSEAU, quum nemini congenita sit, sed tota ab institutione dependeat. Hinc nova nobis enascitur ratio urgendi Religionis simul cum lacte materno instillationem.

(a), Confr. Tom. I. & II. (b). Satyr Lib. I. Satyr. III.

§. V.

Porro observamus, Disciplinæ Moralis fundamentum esse

esse animæ humanæ immortalitatem, qua ignorata, omnis spes atque metus futurorum bonorum & malorum langvesceret, & motiva virtutis colendæ, vitiique evitandi nulla omnino forent. Nihilo tamen minus eo usque progreditur ROUSSEAU, ut discipulum suum de re tanti momenti plane non erudiat, quin potius relinquat eum in supina sua ignorantia, adeo ut anno ætatis XV, vel XVIII prorsus nesciat, an habeat animam, cujusque naturæ illa sit. (a). Quum vero firmissimis ab eruditis demonstrata sit argumentis animæ immortalitas, ex interiore ejus indole derivatis, nihil obstat, quo minus hæc tanti momenti doctrina liberis mature imprimatur, ut rite discant cognoscere se ipsos, suamque conditionem, & inde ad cognitionem officiorum Deo, sibi ipsis & aliis præstandorum deducantur. (b). Turpissimum certe est alia scire, se ipsum vero ignorare, foris lyncem & domi talpam esse.

(a), Tom. II. (b) PUFFEND, de offic. Hominis & Civis Cap. V, § IV.

§. VI.

Fallit etiam & fallitur ROUSSEAU, dum contendit tempus consveta institutione frustra teri. Nunquam enim illud fructuosius impenditur, quam pueros perducendo ad cognitionem Dei; quum hæc fundamentum sit firmissimum omnis nostræ felicitatis, omnemque cognitionem, quocunque nomine veniat, longe antecellat, & maximos pariat usus § II. Quo igitur maturior, intensior & vividior hæc fuerit cognitio, eo aptiores redduntur animi, promptioresque ad gloriam summi Numinis illustrandam, suam aliorumque felicitatem querendam, quæsitamque ardentissimo studio atque opera finibus divinis congruenter augendam. Sic Naturalismo, Atheismo, Epicureismo, cæterisque portentis omnis præcluditur via. Quod adversarius ipse invitus licet

concedere videtur, dum dicit nostros discipulos prius evadere Philosophos & Theologos, quam suus alumnus audiverit Deum nominari. Causam perversæ educationis hanc novimus esse, quod sibi ipsi & aliis falso persuadere velit, fieri non posse, ut immatura ætas adsequi possit veritatem præceptorum Religionis. (a). Verum isthæc opinio sibi nequaquam constabit. Quæ enim in Religione proponuntur, partim ad facienda, partim ad credenda, pertinent. Enimvero præceptorum de actionibus vel suscipiendis vel omittendis, quædam adeo clara sunt, ut sine longo rationum firmate solide demonstrari queant, adeoque de singulorum horum veritate, per probam aliorum institutionem, convinci possint homines tenerioris etiam ætatis. Præterea, quum puerulus etiam persuaderi possit, quod Deus sit Ens perfectissimum, quod proinde nec falli, nec fallere queat, fide non carbonaria, sed simplici plane credit vera esse, quæcunque ipse hominibus revelavit. Sequitur ergo, ut credenda etiam liberis instituendis proponi & possint & debeant. ROUSSEAU vero per sua placita portam latissimam aperit vitiis quibuslibet proterve patrandis, hominesque in bestias transformat. Nec aliter fieri potest, cum asserat, liberis relinquendam esse licentiam agitandi omnia pro lubitu, nec illis obligationem ullam, aut officia inculcanda esse; sic educatos in omni nequitia, putat ipsos, adulta ætate, ad saniores redituros mentem (a). Sed quis sibi unquam persuadebit, liberos detritis florentis ætatis viribus, foedissimis cupiditatibus frena continuo laxantes, vitam facilius emendaturos vel inveteratum peccandi habitum deponituros? Prava enim consuetudo altera est natura, qua homo servus cupiditatum suarum evadit, & sine rubore vitia, quibus sensim adveverat, committit. Superior certe humana hic requiritur vis, si talis corrupta indoles ad meliorem reducatur frugem.

§. VII.

Sed quum cardo institutionis ROUSSEAVIANÆ in eo vertatur, quod liberi, qua animam, putentur adeo infirmi, ut veritatem eorum, quæ de Deo sciri debeant, capere non possint, hanc præsumptionem paulo penitius adhuc examinemus. Est homo, uti sua quemvis docet experientia, eximiis a Creatore instructus animæ facultatibus, quarum potiores sunt intellectus & voluntas, quæ accedente debita directione & exercitatione, possint excitari, excoli & ad habitum sensim deduci. Hæ facultates, quamvis primis annis, fasciis velut involutæ jaceant, produunt tamen se adesse, observando & imitando ea, quæ sensibus obveniunt externis. Hinc clarissime patet exempla pietatis teneræ ingesta menti, ibidem semina velut spargere, radicesque agere insensibiles, postmodum in lucem erupturas. Observamus etiam ipsa præcepta, quæ vel viva voce, vel nutu ac gestibus imprimuntur nostris, vim suam in teneros exercere animos; quod minime fieret, nisi illis aliqua competeret capacitas percipiendi res in sensus incurrentes, qualescunque demum illæ fuerint. Porro hanc thesîn corroborat veritas a sanioribus stabilita, scilicet Deum menti humanæ impressisse sui ipsius cognitionem; quod tamen non ita accipiendum, quasi in ea velut in tabula aut charta actu posita esset, quam mens contempleretur; sed quod habeat facultatem & potentiam propinquiorem, adolescente ætate, & crescente sensim judicio, assentiendi veritatibus clarissimis, maxime fundamentalibus theoreticis & practicis. Non tantum hoc, sed & sanctissimæ a se latæ legis noticiam implanta- vit nobis, vi cujus perfecte obligamur omnes in universum, ad officia nobis injuncta observanda.

§. VIII.

Proximum est, ut demonstremus, principia veræ Religionis ante omnem aliam cognitionem, quocunque nomine veniat, liberis a nativitate instillanda esse. Probationem petimus ex ipso objecto cognitionis, ejus commodis & obligatione. Quo enim præstantius est objectum, quo majorem illud habet influxum in felicitatem nostram quo denique arctior datur obligatio ejus acqui-
rendi, eo prius, magis & exquisitius illius rei notitia comparanda est. Illarum vero rerum, quæ objectum cognitionis humanæ constituunt, nullum certe datur nobilius ipso Deo; cujus perfectionum notitiam, quantum ex natura & revelatione patescit, omnibus aliis meditationibus præferre convenit. Est Deus Creator noster, qui nobis essentiam & existentiam dedit; est Conservator, cujus gratia maximis in dies fruimur animæ, corporis & fortunæ bonis; Est fons salutis, cui redemptionem & vitam debemus æternam. Talem noscere Deum, quid gloriosius? quid homine, quid Christiano dignius? Hæc notitia si vera & efficax fuerit, summa pollet vi permovendi animum ad debitam venerationem, quæ conjunctim sumtæ, Religionem absolvunt. Prono hinc sequitur alveo, Religionis principia primum liberis inculcanda esse. Idem porro patescit, si commoda Religionis § II. paucis allata contemplari nobis libuerit. Tanta vero bona frustra aliunde expectantur vel quæruntur, quum nullibi inveniantur, nisi apparentia, caduca & transitoria. Sola vero Religio Christiana abunde satis sectatoribus suis ea, re ipsa præstat, quæ pollicetur. Cum autem homo appetat ea, quæ bona sint, & hic appetitus intendatur pro præstantia & magnitudine bonorum intellecta, sequitur, liberos, a primis statim annis, ad viyam horum bonorum cognitionem, informatione perdu-

perducendos esse, ut eo citius eorum participes reddantur, quoniam iis minime carere possunt.

§. IX.

Supereſt, ut paucis agamus de obligatione tam liberorum, quam parentum reſpectu Religionis. Lex divina obligat omnes ad procurandam ſuam aliorumque felicitatem, ergo etiam liberos & parentes. Quod ad liberos attinet, quatenus illi natura inſtructi ſunt rationali, ſuam quoque a Deo dependentiam, naturæ corruptionem, præcepta Religionis & commoda percipere poſſunt §. VI. ac debent. Ex cognita dependentiâ, inculcandum illis: mementote Creatoris & Conſervatoris veſtri, Eum rite cognitum colite cultu interno & externo, non modo privatim, verum etiam publice cum aliis, ut mutua ſit animorum excitatio & communis officii ſummi Deo debiti ingenua profeſſio. Ex intellecta corruptione in primis inculcandum illis: Felicitatem veſtram exoptate, omnique ſtudio Religionem Chriſtianam diſcite, ut Deo grati, vobis felices & aliis utiles olim evadatis. Nec minus parentes eodem Legis divinæ præcepto obſtricti ſunt, ad veram Religionem liberis ſumma cura inſtillandam. Si enim in genere obligantur ad quorumlibet felicitatem promovendam, multo magis in ſpecie ſalutem liberorum ſuorum maximo procurabunt ſtudio, cum nullus naturaliter inveniri poſſit, cui hoc officium propius competat. Idem etiam inculcat Scriptura Sacra variis in locis. Sic Abrahamo (a) & Iſraëlitis præcepit Deus, ut ante omnia liberos ſuos in vera erudirent pietate; quod præceptum in N. T. etiam repetitur, ad oftendendam ſummam rei neceſſitatem & utilitatem (b). Et tanto quidem magis parentes hoc ſuum obſervabunt officium, quanto certius conſtat ipſorum ſape felicitatem

tem ex bona liberorum dependere educatione. Contra si parentes huic officio non satisfecerint, impingunt gravissime non modo in illud legis divinae praeceptum: Deo nostro obediendum; verum etiam in hoc divinum mandatum: neminem ledite. Læduntur vero liberi permittendo illis omnem licentiam, quidvis pro lubitu agendi, non instillata illis Religione Christiana.

(a) Gen. XVIII, v. 19 Deut IV. v. 9, 10. (b). Eph. VI, v. 4.

§. X.

Esset quidem nobis hic locus ostendendi modum, quo parentes liberos suos ad Religionis Christianae cognitionem perducere deberent; verum ne dicendorum multitudine obruamur, Benevolum Lectorem ad eorum scripta remittimus, qui materiam hanc egregie & copiose satis exposuere (a). Optamus modo ut parentes & alii, quibus liberorum institutio est demandata, rite partes suas, in tanti momenti re agant, quo salus publica & privata, majori studio promoveatur, inprimis vero Summi Numinis Gloria illustretur, Cui sit Laus & honor in Sæcula Sæculorum!

(a) Conf. RAMBACHII Liber a Sveno BÆRENSTEN in linguam svecanam translatus Grundelig och Tydelig Undervisning om Sörålders och Informators Plikt wid Barna upfostran. Et auctore liber JOHANNIS BERGSTRÖM hac inscriptione editus: Sörskäl till den rätta Christeliga upfostrans kändedom och Wärfällighet.

